

202462 1964
ΑΝΑ

6

1-2 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1964

Α Ν Α Μ Ν Η Σ Τ Ι Κ Η
Ε Κ Θ Ε Σ Ι Σ

Ε Π Ι Τ Η Σ Υ Μ Π Λ Η Ρ Ω Σ Ε Ι Τ Ε
Τ Ρ Α Ε Τ Ι Α Σ Α Π Ο Τ Ο Υ Θ Α Ν Α Τ Ο Υ

Γ. Μ Π Ο Υ Ζ Ι Α Ν Η
Κ Α Ι
Δ Η Μ. Ε Υ Α Γ Γ Ε Λ Ι Δ Η

1

Β Α Σ Ι Λ Ε Ι Ο Υ
Γ Α Λ Α Ν Η Σ
Γ Ο Υ Ν Α Ρ Ο Π Ο Υ Λ Ο Σ
Ε Γ Γ Ο Ν Ο Π Ο Υ Λ Ο Σ
Κ Ο Ν Τ Ο Γ Λ Ο Υ
Κ Ο Ν Τ Ο Π Ο Υ Λ Ο Σ
Τ Σ Α Ρ Ο Υ Χ Η Σ
Χ Α Τ Ζ Η Κ Υ Ρ Ι Α Κ Ο Σ

ΤΗΝ προσεχῆ Τρίτη, 21 τρέχ. καὶ ἀπὸ ὧρας 6 μ.μ. ἐγκαينيιάζει τὴν πρώτην προγραμματισμένην ἔκθεσιν τῆς νέας περιόδου του, τὸ Πρακτορεῖο μας, ἀφιερωμένην στὴ μνήμη τῶν πρώτων συνεργατῶν του καὶ συμβούλων του Γ. Μπουζιάνη ζωγράφου καὶ Δημ. Εὐαγγελίδη καθηγητοῦ καὶ τεχνοκρίτη—καὶ παρακαλοῦμε νὰ τὴν τιμήσετε.
(Διάρκεια : μέχρι 29 Φεβρουαρίου)

Ο Ρ Γ Α Ν Ω Σ Ι Σ
Π Ρ Α Κ Τ Ο Ρ Ε Ι Ο Υ
Π Ν Ε Υ Μ Α Τ Ι Κ Η Σ
Σ Υ Ν Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α Σ

Β Ο Υ Κ Ο Υ Ρ Ε Σ Τ Ι Ο Υ 25
(ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 615-196)
Α Θ Η Ν Α

Μ Η Ν Ι Α Ι Ο Δ Ε Λ Τ Ι Ο Π Ν Ε Υ Μ Α Τ Ι Κ Η Σ

Ε Ν Η Μ Ε Ρ Ω Σ Ε Ω Σ

ΑΠΟ κανέναν δέν άμφ σβητείται ή μεγάλη συμβολή Του στην καταλυτική άνταρσία της εποχής μας. Ξεκίνησε άπ' την ήρεμη και τακτοποιημένη τάξη της νεοελληνικής ζωγραφικής, καθώς αυτή ή ζωγραφική ύπήρχε στα τέλη του περασμένου αιώνα και στις άρχες του δικού μας. Κι' άπ' την άυταρκή αυτή ήρεμία, άρχίζει, μόνος αυτός, μιά πορεία προς την έξαισία περιπέτεια, την άνιδιοτελή, τή γιομάτη θάρρος και πίστι Τό γεγονός αυτό, καταξιώνει τόσο τή ζωή του καλλιτέχνη, όσο και τó έργο του. Είναι ή πιό έγκυρη καταξίωση. Γιατί τόν βλέπουμε, γκρεμιστή και δημιουργό, νά συμμετέχη στις αισθητικές άνακατατάξεις του καιρού μας, νά διαισθάνεται τήν άπειλητική, για τις καθιερωμένες συμβάσεις μιώς νεκρής ευαισθησίας—προβολή κάποιων νέων δυνάμεων. Τί πιό μεγάλο μπορεί νά έλπίζει ένας πνευματικός άνθρωπος;.. Νά σταθή δίπλα με τούς πρώτους και λιγοστούς πρωτοπόρους!.. Νά πορευθή μαζί των τή δύσκολη κι' άγνωστη όδό των έξερευνήσεων!.. Τί είναι τó έργο του Μπουζιάνη; "Αν άναλογισθούμε τήν εποχή του με τις καθιερωμένες της αξίες και τις άδιάβλητες συμβάσεις της—τó έργο του άποτελεί μιάν έκρηξη και μιάν άπελευθερωτική άνάταση, περιφρόνηση προς τούς παληούς τύπους και ταυτόχρονα ξεσηκωμός άγνωσμένες έννοιες και αξίες, ξαναπαίρνουν μέσα στο έργο του τήν άληθινή θέση των και δύναμή των, ξαναβρίσκουν τó δικό των προορισμό και συνταιριάζονται για μιά κοινή επιδίωξη τής αλήθειας, καθώς πρέπει νά είναι τó έργο Τέχνης. Τά χρώματα διοχετεύονται με μιά άπελευθερωθείσα αίσθηση, πάνω στην επιφάνεια του πίνακα σάν κραυγές μάχης και συνηθέτερα θριάμβου. Νοιώθουμε πώς τά δεδομένα πλαίσια μέσα στα όποια έκινείτο τó έργο τέχνης ύφίστανται μιάν προϋούσα άποσύνθεση, ένω οι διαστάσεις του πίνακα — διαστάσεις χώρου και χρόνου — ξαναβρίσκουν τή δική των άυτόνομία κι' άρχίζουν νά ξαναμιλάνε τή δική των μυστηριώδη γλώσσα. Ό αντίκειμενικός κόσμος άποβάλλει τή λογική των κοινών άναμετρήσεων για ν' άποκαλύψη έν συνέχεια, πάνω στο έργο Τέχνης τή δική του αισθητική δικαίωση και τήν πλαστική διατύπωση του. Γίνεται έργο του καλλιτέχνη με ήφαιστειακή τήν έκφραση, άφού τó κύριο γνώρισμά του είναι ή κατάλυση και ή κυρία αίτία του, ή άναβίωση ένός άπωλεσθέντος κόσμου. Τό ανθρώπινο σώμα, σάν άντικείμενο, έξωτερικού έρεθισμού, παίρνει πρωταρχικό ρόλο, μέσα στο έργο του Μπουζιάνη. Αντίθετα προς τούς περισσότερους σύγχρονους του καλλιτέχνης, αυτός άναζητά τά έρείσματα των ζωγραφικών του πραγματοποιήσεων

στο ανθρώπινο σώμα. Φαίνεται, νά νοιώθει, πώς ή τέλεια κατασκευή του, ή ίσορροπία των μαζών του, οι άξονες πού τó προσδιορίζουν, γίνονται δυσκολοπάτητο κάστρο για τόν καλλιτέχνη πού θέλει ν' άγνοή τó διδομένο προσδιορισμό του και τή λογικοκρατούμενη διατύπωση του. Κι' έτσι τó πάθος τής δικής του ιδιοφυίας θέλει νά τó έκπορθή με τούς δικούς του τρόπους, νά συνταιριάση τήν άδυσώπητη άρμονία του με τήν άναρχόμενη και πυρέσσοσα δραστηριότητα τής ζωγραφικής του άρμονίας. "Η σύγκρουση είναι έπική: και κατορθώνει έν τέλει νά μάς δώση τήν εικόνα ή τó είδωλο μιώς άλλης ανθρώπινης μορφής, πού είναι μόν ή ύπάρχουσα φυσική νομοτέλεια, αλλά πού έχει έκπορθηθή αυτή άπ' τó άσίγητο πάθος του ζωγράφου. Τό κυριότερο γνώρισμα όλόκληρου του έργου του είναι ή μεγαλειώδης αυτή πάλη του ζωγράφου, με τήν ύλικότητα των πραγμάτων. Και έπιτυγχάνει τήν ύποταγή της, γιατί οι πνευματικές δυνάμεις του άληθινού καλλιτέχνη, κυρίαρχες και παντοδύναμες, διαφοροποιούν και μεταπλάσσουν τó γεγονός του κόσμου, σύμφωνα με τήν εικόνα των ανθρώπων ένπιδων...

ΑΛ. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

— Ο Γ. Μπουζιάνης γεννήθηκε στις 8.11.1883 στην Άθήνα. Στα 1906 άπεφοίτησε από τήν Άν. Σχ. Καλών Τεχνών και έφυγε άμέσως για τó Μόναχο με ιδιωτική ύποτροφία. Έργαζόμενος για τόν έαυτό του έπέτυχε στα 1910 νά γίνει δεκτός στην ομάδα Neue Secession, ύστερα από διαδοχική συμμετοχή του σε ομαδικές έκθέσεις, όπου έξέθεσε έργα του μαζί με μεγάλους του γερμανικού έξπρεσιονισμού. Σημειώνοντας επανειλημμένες έπιτυχίες, ό Μπουζιάνης παρέμεινε 28-30 χρόνια στη Γερμανία, και στα 1935 έγκατεστάθη όριστικά στην Έλλάδα ώριμος και μεγάλος στην Τέχνη—μή μπορώντας περισσότερο νά παραμείνει στη Γερμανία όπου τó καθεστώς κατεδίωκε κάθε καινούργια έκφραση. Στα 1949 έκαμε τήν πρώτη άτομική του, έκθεση και γνωρίστηκε βαθιά. Στα 1956 έλαβε τó βραβείο Guggenheim. Στις 22 'Οκτωβρίου του 1959 πέθανε. Τό «Πρακτορείο Πνευματικής Συνεργασίας» έκαμε πέρσυ τόν Μάρτιο μιά έκθεση έργων του, πού έσημείωσε μεγάλη έπιτυχία, ως μνημόσυνο για τή συνεργασία του μ' αυτόν πού χρονολογείται άπ' τó 1957. Όμοίως, λίγες ήμέρες πριν από τά έγκαίνια τής έκθέσεως αυτής, όργάνωσε στο σπίτι του άειμνήστου ζωγράφου άναμνηστική συγκέντρωση για νά δείχτει τó περιβάλλον πού τόν ένέπνεε και νά μελετήσουν οι έπισκέπτες και τά τελευταία του έργα.

1. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΣΠΥΡΟΣ
(όδός Γουέμπστερ 5, τηλ. 910.298 Άθήνα)

1.— Τοπίο

2. ΓΑΛΑΝΗΣ ΔΗΜ.
(Παρίσι)

- 2.— Μονμάρτρη (πίναξ για τήν διοχιλιετηρίδα του Παρισίου, λιθογραφία)
- 3.— Τοπίο
- 4.— Nature morte
- 5.— Κοζέτα
- 6.— Άπό τόν «Άπωλεσθέντα Παράδεισο» του Μιλτωνος
- 7.— " " " " " " "
- 8.— Παναγία
- 9.— Οι κουτσομπόλες

3. ΓΟΥΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Γ.
(όδός Παμφυλίας 6, τηλ. 711.989, Άνω Ίλίσια)

- 10.— Πορτραίτο (Δημ. Εύαγγελίδης)
- 11.— Βάζο με λουλούδια
- 12.— Δέντρα
- 13.— Λουλούδια

4. ΕΓΓΟΝΟΠΟΥΛΟΣ Ν.
(όδός Άναγνωστοπούλου 69, Άθήνα)

14.— Au rendez-vous Allemand

ΠΕΡΙΕΧΩΝΤΑΙ ΑΚΟΜΗ ΤΡΕΙΣ ΑΚΟΥΑΡΕΛΛΕΣ

Μ Ι Κ Ρ Ε Σ

★ ΤΗΝ ώρα πού διαβάζονται οι γραμμές αυτές ένας Λαός μισού εκατομμυρίου ανθρώπων, περίπου, περνά κρίσιμες στιγμές άπό τήν άνελεύθερη πολιτική πού κατεδικάζει άναλόγως των συμφερόντων του ό πολιτισμένος κόσμος του Ο.Η.Ε. πού τόσο σκληρά και δικτατορικά φέρνεται άπό μισόν αιώνα περίπου στην Κύπρο. Έπειδή αυτά δέν έπιτρέπνεται και δέν συγχωρούνται στον 20ον αιώνα κακίζουμε με τή δύναμη τής φωνής μας τούς αίτιους και τούς ισχυρούς και διακηρύττωμε πώς ή Κύπρος πρέπει ν' άποκτήσει τήν Έλευθερία της! "Οχι γιατί τó θέλωμε μόνον έμεις οι Έλληνες άφού ό τόπος άπό τήν μακραίωνα Ίστορία του άποδεικνύεται ελληνικός, αλλά διότι αυτό είναι τó πρόγραμμα και οι διακηρύξεις του μεγάλου αυτού 'Οργανισμού για τά όποια έχύθη στον Β' παγκόσμιο πόλεμο, τόσον αίμα. Τό «Πρ. Πν. Συν.» δίνει θερμές ευχές στον Κυπριακό Λαό για νά περιμένει ακόμα λίγο και λυπάται για τά βασανιστήρια πού τού επιβάλλονται άπό παντού. Και δίνει μηνύματα χαρής και έγκαρτέρησης στα εκεί μέλη του: Γ'λ. Άλιθέρη, Μ. Μαργαλιό, Άντη Περνάρη ως και στους άλλους φίλους και συνεργάτες του.

έγιναν οι έξής ενδιαφέρουσες έκδηλώσεις :

★ ΣΤΙΣ 23 'Οκτωβρίου 1963, Τετάρτη έτελέσθη επ' ευκαιρία τής παραλαβής και τής προετοιμασίας του οικήματος για τó σκοπό του, Άγιασμός. Έτελέσθη από τόν πρωτοπρεσβύτερον π. κ. Γ. Πειρουνάκη, μέλος τής ομάδος μας και γνωστόν συγγραφέα και όμιλητή, με σκοπό, μετά τούτον, νά άρχίσουν οι συγκεντρώσεις και ή προετοιμασία τής προβολής του Πρακτορείου μας. Η τελετή έγινε σάν δεξίωση τρόπον τινά εκλεκτού μέλους μας των Ήνωμένων Πολιτειών και περαστικού από τās Άθήνας, του κ. Μιχάλη Χάτσοου, παλαιού λογοτέχνη, διηγηματογράφου, έκδότου και διευθυντού του πρό 30ετίας έκδομένου στο Σικάγο περιοδικού «Σύγχρονη Σκέψη» τó όποιο πολλά προσέφερε στη Λογοτεχνία τής χώρας αλλά και των παροικιών μας τής Άμερικης. Μετ' αυτού έδεξιώθημεν και τόν έλληνοαμερικανό βαρύτονο του Θεάτρου και τής Τηλεοράσεως και καλλιτέχνη του άσματος κ. Άνδρέα Ζαννίη, πού μαζί με τήν Άμερικανίδα καλλιτέχνηδα συζυγό του Άλεξάνδρα ήρθαν στην Έλλάδα κι' ως άνταπόκριση έδωσαν μιά συναυλία. Έπίσης τόν όμογενή εκ Σικάγου κ. Θ. Κόκκινον. Έκτός του πλήθους των παρευρεθέντων, επί κεφαλής τής τελετής εύρίσκετο ό διευθυντής Γραμμάτων, Θεάτρου και Καλών Τεχνών κ. Γ. Κουρνούτος—οί Μαρία Ράλλη, καθηγήτριά και κ. Κωνσταντινίδη, ζεύγος Λιδωρίκη. Αύγη Σακαλή, Σάββας Λοϊζίδης, Μιχ. Νικολινάκος, Γιάννης Μαγκλής, Τάσος Ύαρόπουλος,

- 15.—'Ο γλύπτης και τὸ μοντέλλο του
- 16.—'Ο "Υπνος,—ἢ μᾶλλον ὁ ἵππος καὶ ὁ ἀναβάτης

5. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ Φ.
(ὁδὸς Βιζυνοῦ 16, τηλ. 882.426, συν. Κυπριάδη, Ἀθήνα)

- 17.— Μακρὰ ἀπὸ τὸν Πολιτισμὸ
- 18.— Πρὶν ἀπὸ τὸ προπατορικὸν ἀμάρτημα

6. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΛ.
(Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον, Ἀθήνα)

- 19.— Εἰκόνα Α'
- 20.— Εἰκόνα Β'

7. ΤΣΑΡΟΥΧΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
(ὁδὸς Ἀναγνωστοπούλου 69, Ἀθήνα)

- 21.— Ἀπὸ τὸν «Ἀμφιτρώνα» (σκηνογραφία)
- 22.— Κεφάλι νέου (σχέδιο μὲ μολύβι)
- 23.— Σπουδὴ γιὰ σύνθεση ()
- 24.— Κεφάλι κοριτσιοῦ (σχέδιο μὲ μολύβι)
- 25.— Ἡ γυναίκα ἀπὸ τὴν Ἀταλάντη
- 26.— Κεφάλι νέου στὸν ἥλιο (σχέδιο μὲ μολύβι)

8. ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΣ — ΓΚΙΚΑΣ Ν.
(Λονδίνο)

- 27.— Τοπεῖο σὲ νησί
- 28.— Τοπεῖο

ΤΟΥ ΜΠΟΥΖΙΑΝΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Γ. Σταμπολῆς, ὁ ἐκδότης Γιάννης Γουδέλης, Καλ.Νακοπούλου, Μ. Δρανδάκη, Ζεῦγος Πρίφτη, Ζεῦγος Λάμπη Χρονόπουλου, Ζεῦγος Γιοκαρίνη, ὁ γλύπτης καὶ καθηγητὴς κ. Λαμέρας, ὁ ζωγράφος Ἀλέκος Κοντόπουλος, τὸ Ζεῦγος Μποτάκη κ.ἄ. Ἐπηκολούθησε δειπνο σὲ κοσμικὴ ταβέρνα πρὸς τιμὴν τῶν ἑλληνοαμερικανῶν φίλων ποὺ συνεπληρώθη μὲ ἐκλεκτὸ καὶ πλούσιο καλλιτεχνικὸ πρόγραμμα.

★ ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟ 7 Δεκεμβρίου, ἐδεξιώθημεν τὸν φίλον κ' ἐκλεκτὸ μέλος μας τοῦ Λονδίνου, κ. Γιάννη Χατζηπατέρα, διευθυντὴ τοῦ ἐκεῖ ἐκδιδομένου περιοδικοῦ «Κρῖκος» καὶ ἀθροέτη δύο μὲς βραβείων. Ὁ κ. Χ. ἦτο παραστικός ἀπὸ τὴν Ἀθήνα γιὰ δουλειὰς τοῦ παρέμεινε καὶ συνομίλησε μὲ πολλοὺς ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ Πρακτορείου μας τόσο τῆς προσωρινῆς Ἐπιτροπῆς, ὅσο καὶ τ'ἄλλα. Μεταξὺ τῶν παρευρεθέντων μελῶν ἦσαν καὶ οἱ: Μαρία Πάλλη, Ζεῦγος Κουτσοχέρα, κ. Σκακῆ, δις Τίνα Ποταμιάνου, Λίνας Καρζῆς, Κ. Κυριακόπουλος κ.ἄ.

★ ΣΤΙΣ 19 Δεκεμβρίου καὶ ἀπὸ ὥρας 7 μ.μ. ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια τοῦ πρακτορείου—δηλ. ἐγινεν ἡ ἐπίσημος προβολὴ τοῦ ὅλου διαμερίσματος, ἐτοίμου ν' ἀρχίσει τὴ δραστηριότητά του σύμφωνα μὲ τὸ πρόγραμμά του καὶ τὶς διακηρύξεις τῶν ἐπιδιωξέων του. Πλέον τῶν 300 προσκεκλημένων παρευρέθησαν, οἱ ὅποιοι περιεργάσθησαν στὸ σύνολό τους τὰς ἐγκαταστάσεις τοῦ ὡς πνευματικοῦ κέντρου μὲ τὶς αἰθούσας τὶς διασκευασμένες γιὰ τὶς ἐκθέσεις τοῦ καὶ προσαρμοσμένες πρὸς τὶς ἀνάγκες τῶν

καλλιτεχνικῶν προβολῶν του, μὲ τὸν τριπλὸ εἰδικὸ φωτισμὸ, τὸ Ἐντευκτήριό του κ.λ.π.

Ὁ ἐκ τῶν μελῶν τῆς νέας περιόδου του, ποιητὴς καὶ κριτικὸς κ. Λέων Κοουκὸυλας (πρόεδρος τῆς Ἐταιρείας Ἑλλ. Λογοτεχνῶν) παρουσίασε τὸ παλαιὸ ἔργο τοῦ Πρακτορείου καὶ ἀνέφερε καὶ τὴν νέα συγκρότησή μὲ τὸ καθορισθὲν πρόγραμμα. Κατόπιν ὁ παλαιὸς διευθυντὴς τοῦ Πρακτορείου κ. Μάριος Βαϊάνος ἀφοῦ ἠχαρίστησε τὸν ὀμιλητὴν καὶ τοὺς παρευρισκομένους ἐξήγησε τοὺς σκοποὺς τῆς νέας τοῦ ὀργανώσεως καὶ ἀπεκάλυψε τὰ ἀνατεθέντα στὸ Πρακτορεῖο τέσσαρα βραβεῖα, τὰ ὁποῖα τοῦτο θὰ ἀπονέμει κατ' ἔτος ἐντολῇ τῶν ἐμπιστευθέντων σ' αὐτὸ ἀθλοθετῶν του.

Κατόπιν προσεφέρθησαν ἀναψυκτικὰ καὶ προσεκήθησαν σχετικὲς συζητήσεις. Μεταξὺ τῶν παρευρεθέντων προσκεκλημένων παρήσαν: ὁ ἐπιτετραμένος τῆς Αἰγύπτου ἐξωχώτατος κ. κ. Ἀμπντέλ Ρεχίμ Ἐζζάττ μετὰ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀκολούθου ταξίαρχου κ. Γκαμάλ Ἐλ Ντινὲλ Ἐλ Μίσιρ. Ἐπίσης ὁ κ. Γεώργ. Κουρνούτος καὶ οἱ: Ἰ. Μ. Παναγιωτόπουλος, Γιάννης Χατζίνης, Ἀγγελοσ Δόξας, ὁ Ἀχ. Μαμάκης, Χρῆστος Λεβάντας, Σπ. Παναγιωτόπουλος, Πῶλ Μενεστρέλ, Θᾶνος Κωτσόπουλος, Μηνᾶς Δημάκης, Ν. Ἀθανασιάδης, Β. Μαθιόπουλος, Δημ. Ἀρχιγένης, Μαριάννα Γεωργαντζᾶ, ὁ γερμανὸς καθηγητὴς Ντήτς καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Τρεῖς ἐφημερίδες, τὸ «Ἐθνος», τὰ «Νέα» καὶ ἡ «Νίκη» μετὰ μέρες δὲ ἡ «Μεσημβρινή»

(Συνέχεια στὴν 6η σελίδα)

ΕΚΕΙΝΟ ποὺ στὴν πρώτη γνωριμιὰ του ἔκανε περισσότερὴ ἐντύπωση ἦταν τὸ ἦθος του, ἡ σεμνότητά κ' ἡ ἀπλότητά ἐνός σοφοῦ, ἡ μετριοφροσύνη του, ἡ εὐγένεια τοῦ χαρακτήρα, ποὺ δειχνόταν ἀκόμα καὶ στὴ σιγανὴ καὶ χρωματισμένη ὀμιλία του. Καμμιά ἐπίδειξη, καμμιά πόζα. Μέσα στοὺς ἀκαδημαϊκοὺς κύκλους καὶ στοὺς κύκλους τῶν διανοουμένων καὶ τῆς Τέχνης, ξεχώριζε μὲ τὴ βαθειὰ καλλιέργεια κ' εὐρυμάθειά του. Εἶχε ἀναπτυχθεῖ μέσα στὸν πνευματικὸ κόσμον τῆς προηγούμενης γενεᾶς ποὺ ἀποστρεφόταν τὴ διαφήμιση καὶ τὶς τυμπανοκρουσίες καὶ ζοῦσε μακριὰ ἀπὸ τὸ θόρυβο τῶν ἀνταγωνισμῶν, τοῦ κυνηγητοῦ τῆς φήμης καὶ τῶν κοινωνικῶν τιμῶν καὶ ὠφελιμάτων. Στὸ Πανεπιστήμιον τῆς Θεσσαλονίκης ἡ διδασκαλία του γοητεύε τοὺς ἀκροατὲς του κ' ἔξω ἀπὸ τοὺς σπουδαστὲς παρακολουθοῦσαν τὰ μαθήματά του καὶ διάφοροι λόγιοι, ἐπιστήμονες καὶ πνευματικοὶ ἄνθρωποι, ποὺ τοὺς τραβοῦσε ὄχι μόνον ἡ σοφία τοῦ Δασκάλου, ἀλλὰ κ' ἡ χάρις τοῦ λόγου κ' ἡ πνευματικότητά τῆς σκέψης. Στὴν ἀρχαιολογία ἀναδείχθηκε ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ μέσα στοὺς κύκλους τῶν συναδέλφων του τὸν λογάριαζαν ὡς ἕνα ἀπὸ τοὺς πῶ σοφοὺς νέους ἐπιστήμονες. Οἱ μελέτες του ἦταν ἀδιάκοπες καὶ γίνονταν ὀλοένα καὶ πῶ πλατειέες, ὅπως συμπληρώθηκαν καὶ μὲ τὶς σπουδὲς του στὸ ἐξωτερικόν. Τὶς ἐργασίες του τὶς ξεχώριζε ἡ μέθοδος ἡ τάξη καὶ ἡ ἀναφορὰ τοὺς σὲ σοφὲς συγκρίσεις καὶ συσχετισμοὺς, ὅπου ἀναδείχονταν οἱ ἀπειρες γνώσεις του ἀπάνω σ' ὅλα τὰ θέματα καὶ τοὺς κλάδους τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης. Βαθεῖες ἦταν οἱ γνώσεις του καὶ σοφὲς καὶ πρωτότυπες οἱ παρατηρήσεις του κ' ἀπάνω στὴν ἱστορία τῆς Τέχνης, ποὺ τὰ τελευταῖα χρόνια τὴ διδασκε στὸ Πολυτεχνεῖο μὲ τὴν ἴδια πολυγλωσσία καὶ γοητευτικὴ χάρι. Οἱ μαθητὲς του θὰ θυμοῦνται πάντα τὸν πλοῦτο καὶ τὴν πνευματικότητά τῆς διδασκαλίας του. Τὶς γνώσεις του αὐτὲς καὶ τὶς παρατηρήσεις ἀπάνω στὶς εἰκαστικὰς Τέχνες τὶς ἐφόρμωσε στὴ μακρόχρονη κριτικὴ ποὺ δημοσίευε στὶς ἐφημερίδες γιὰ τὶς ἐκθέσεις ζωγραφικῆς καὶ γιὰ τὶς παρουσιάσεις τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν στὴν Ἑλλάδα. Ὁ κόσμος τῶν καλλιτεχνῶν περιμένε πάντα μὲ ἀνυπομονησίαν τὴ γνώμη του γιὰ ὅλες τὶς ἐπιδείξεις τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν, ποὺ παρουσιάζονταν στὸν τόπο μας. Ἡ τεχνοκριτικὴ τοῦ Δημήτρη Εὐαγγελίδου δὲ διέπρεπε μόνον γιὰ τὴν ὀρθὴ κρίση της, μὰ καὶ γιὰ τὰ σταθερὰ ἐπιστημονικὰ κριτήρια, γιὰ τὴν εὐσυνειδησία καὶ γιὰ τὴ χάρι τῆς διατύπωσης. Τὸ ὄφρος του ἦταν κ' αὐτὸ καλλιτέχνημα καὶ μόνον ἐκεῖνο τοῦ Ζαχαρία Παπαντωνίου μποροῦσε νὰ παραβλη-

θεῖ μαζί του. Τὸν πρωτογνώρισα ὅταν ἤμασταν ἀκόμα φοιτητὲς, σχεδὸν παιδιὰ. Κατοικοῦσε στὸ ἴδιο δωμάτιο μὲ τὸ Βάρναλη, σὲ μιὰ πάροδο τῆς ὁδοῦ Σόλωνος, λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ τέρμα της, ἀντίκρου στὸ καφενεῖο τοῦ Καρατζᾶ, ὅπως λεγόταν τότε. Ἦταν ἀφοσιωμένος στὶς μελέτες του, ζοῦσε ζωὴ κλειστή καὶ περιορισμένη, μὲ μιὰ μικρὴ ὑποτροφία, ποὺ τοῦ εἶχε χορηγήσει, δὲ θυμοῦμαι ποιά ἑλληνικὴ κοινότητα τῆς Βουλγαρίας. Ἐξω ἀπὸ τὰ μαθήματά του τὸν ἀπασχολοῦσε καὶ ἡ Λογοτεχνία. Ἐγραφε ποιήματα καὶ πεζὰ μὲ τὸ ψευδώνυμον Μήτσης Καλαμάς. Ἄν δὲ γελιοῦμαι, τὰ πρῶτα ποιήματά του εἶχαν δημοσιευτεῖ στὴν «Ἡγήσῳ», ποὺ ἦταν τὸ ποιητικὸ περιοδικὸ τῶν πρωτόβγαλτων νέων ποιητῶν τῆς ἐποχῆς. Μὰ ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τοὺς κύκλους τῶν νέων λογοτεχνῶν ἐκεῖνο ποὺ εἶχε κάνει ζωερὴ ἐντύπωση κ' εἶχε ἐκτιμηθεῖ ἐξαιρετικὰ ἦταν ἕνα διήγημά του μὲ τὸν τίτλον «Πράσινο Βηρὸς», ποὺ ἔδινε μιὰ κοινωνικὴ κατάστασι ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς ὑπαιθροῦ. Ἦταν πολυπροικισμένος. Σ' ὅ,τι κ' ἄν καταπιάστηκε ἀναδείχθηκε πάντα πολὺ πάνω ἀπὸ τὰ κοινὰ.

ΜΑΡΚΟΣ ΑΥΓΕΡΗΣ

— Ὁ Δημ. Εὐαγγελίδης γεννήθηκε στὰ 1886, στὸ χωριὸ Πλεσίβιτσα (σήμερα Πλαίσιο) τῆς ἑπαρχ. Φιλιατῶν, στὴ β.δ. Θεσσαλονίκης τῆς Ἠπείρου. Τὰ πρῶτα γράμματα ἔμαθε ἐκεῖ καὶ μετὰ στὰ Ζαρίφεια Διδασκαλεῖα τῆς Φιλίππουπολης πῆρε τὴν γυμνασιακὴν τὸν μόρφωση, ὅπου ὁ πατέρας του ἐμπορευόταν, σπούδασε δὲ στὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν. Στὰ 1910 μῆκε στὸν ἀρχαιολογικὸν κλάδον ὑπηρέτησας στὴν Ἐπίδαυρον, στὶς Μυκῆνες, στὴ Σπάρτη κ.ἄ. Στὰ 1923 ἔφυγε ὑπότροφος γιὰ δύο χρόνια στὴ Γερμανία καὶ κατόπιν γιὰ ἕναμιση χρόνο στὸ Παρίσι ὅπου παρακολούθησε μαθήματα ἀρχαιολογίας καὶ αἰσθητικῆς στὴ Σορβόννη. Στὰ 1929 (Ἀπρίλιος) ἐξελέγη ἑκτακτος καθηγητὴς τῆς ἑδρας ἱστορίας τῆς ἀρχαίας Τέχνης, τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ τὸν ἄλλο χρόνο τοῦ ἀνέθεσαν καὶ τὴ διδασκαλία τῆς βυζαντινῆς Τέχνης καὶ στὴν νέα περίοδον ἀρχισε νὰ διδάσκει παράλληλα καὶ τὸ μάθημα τῆς νεώτερης Τέχνης. Στὰ 1932 ἐκλέγεται παμψηφεί τακτικὸς καθηγητὴς στὴν ἑδρα τῆς Βυζ. Τέχνης καὶ παραμένει ὡς τὰ 1940 ποὺ κατέβηκε στὴν Ἀθήνα. Ἀνέλαβε γιὰ λίγο καὶ τὴ διεύθυνση τοῦ Ἀρχ. Μουσείου. Στὰ 1942 διορίστηκε καθηγητὴς τῆς Γενικῆς ἱστορίας τῆς Τέχνης στὴ Σχολὴ Ἀρχιτεκτόνων τοῦ Πολυτεχνείου ἀπ' ὅπου ἀεχώρησε στὰ 1957. Ἡ κλασσικότερή του ἐργασία ὑπῆρξεν οἱ ἀνασκαφὲς τῆς Δωδώνης, στὴν ὁποῖαν ἀφιέρωσε ὀλόκληρη τὴ ζωὴ του. Πέθανε στὶς 22 Νοεμβρίου 1959.

— Γιὰ τὴν σύμπτωσιν καὶ γιὰ τὴν ἱστορία σημειώσωμεν ἐδῶ πῶς τὸ τελευταῖον κείμενον ποὺ ἐδημοσίευσεν ὁ ἀειμνηστὸς Δημ. Εὐαγγελίδης ἦταν μελέτη του γιὰ τὸν Μπουζιάνη, ἕνα μῆνα πρὶν τοῦ θανάτου του, στὴ «Νέα Ἐστία».